

Lidelser ifølge Romerbrevet

Af Christian Maymann

Cand. theol., lærer på Luthersk Missionsforenings Højskole Hillerød

christian@maymann.net

Resumé

Artikler viser, at Paulus i Romerbrevet forudsætter at kristen oplever lidelse. Det skyldes syndens virkelighed. Men kristne oplever en lidelse ”med Kristus”. Det er en lidelse med håb, idet Jesu død og opstandelse peger frem mod opstandelsen. Det håb er uopfyldt og usynligt, men giver udholdenhed i trængsler.

Keywords

Romerbrevet – Lidelse – Lidelse med Kristus – Lidelse med håb

Indledning

Flere gange i Romerbrevet nævner Paulus lidelser. I denne artikel skal vi se på lidelser i brevet, og prøve at forstå, hvordan Paulus perspektiverer dem. Hovedtesen i det følgende er, at Paulus har tre grundlæggende perspektiver på lidelse i brevet:

- Et antropologisk perspektiv, der knytter lidelser tilbage til syndefaldet
- Et kristologisk perspektiv, der er forankret i Jesu død og opstandelse.
- Et kristologiske perspektiv, der også indeholder et eskatologisk element, der peger frem mod Jesu genkomst.

Disse tre væves sammen i to tråde: Den kristne lider med Kristus, og den kristne lider med håb.

Kategorier

I en moderne europæisk kontekst kategoriserer vi lidelser i forskellige taksonomier:

- Der er ikke-intenderede lidelser udefra, som for eksempel naturkatastrofer, sygdom og trafikuheld.
- Så er der intenderede lidelser: Lidelser, som mennesker påfører os, fordi de af en eller anden grund vil os det ondt.
- Så skelner vi mellem somatiske og psykiske lidelser.
- Endelig er der de ”troendes lidelse”: Det er de ting, som verden rammer os med, fordi vi tror på Jesus.

Fælles for en række af disse grupper er fysisk smerte. Den form for taksonomi opererede Paulus ikke med. Han skelner ikke på samme måde. I Rom 8,17ff bevæger han sig fra at tale om den troendes lidelse (v.17), til skaberværkets tomhed (v.20) og dets suk (v.22). Det tyder på, at perspektiveringen hos Paulus er anderledes.

Svaret fra fortiden: Syndefaldet.

Syndefaldet udgør en forklaringsnøgle når det handler om lidelser hos Paulus. Ifølge Paulus’ tanke har syndefaldet sin modsætning i den eskatologiske nyskabelse. I Rom 5,12ff beskriver Paulus hvordan synden og døden kom ind i verden. Døden herskede¹ (v.14) og synden herskede (v.21). Disse to tvillinger danner en fundamental struktur i argumentationen.

I Rom 8,20 hedder det, at skabningen blev underlagt tomheden. I 8,21 forklares tomheden som ”*trældommen under forgængeligheden*”. Det er omdiskuteret, hvor bredt ”*skabningen*” skal forstås. Uanset hvor bredt det skal forstås, så er forgængelighed også noget de troende erfarer. Underlæggelsen under tomheden er en anden måde at sige, at ”døden kom ind i verden”.

Forbindelsen mellem syndens og dødens indtog i kapitel 5 og forgængeligheden sætter Paulus flere ord på i Første Korintherbrev. I følge 1 Kor 15,42 begraves et forgængeligt menneske, hvorimod der opstår et uforgængeligt. Det er samme virkelighed Paulus beskriver her i Romerbrevet. Det betyder, at syndefaldet åbnede for synden, forgængeligheden og døden, som den troende erfarer. Vi lider, fordi vi er en del af verdenen, der er ”underlagt tomheden.”

¹ βασιλεύω

Samlet set bevæger Paulus sig i en ramme fra syndefald (Rom 5) til død og forgængelighed, for så til sidst at have opstandelsen som syndefaldet, døden og forgængelighedens modsætning. Nøglen til denne overgang fra syndefald til opstandelse bliver ikke nævnt eksplicit, men ud fra konteksten finder vi den i Jesu død og opstandelse.

Svaret fra korset og opstandelsen

Medlidelse

Jesu frelse og Jesu lidelse er nært forbundet i følge Paulus' syn på lidelse. I Rom 8,17 siger Paulus, at vi er Kristi medarvinger, ”så sandt som vi lider med ham for også at herliggøres med ham.” Der er en række udtryk i sammenhængen, der er præfikset med et ”med”:²

- *“vidner sammen med”* (v.16)
- *”medarvinger”* (v.17)
- *”lide sammen med”* (v.17)
- *”Herliggøres sammen med”* (v.17)

Lidelse referer i denne sammenhæng til lidelse, der følger af at være tro mod Kristus i en verden, der ikke kender ham som Herre.³

Spørgsmålet er så, hvordan vi skal forstå ”så sandt som vi lider med ham”, som udtrykker en betingelse.⁴ ”Med”-tanken her trækker tråde tilbage til kapitel 6, hvor Paulus også brugte en række ”med”- udtryk:

- *”altså begravet sammen med ham”* (6,4)
- *”vokset sammen med ham”* (6,5)
- *”korsfæstet sammen med ham”* (6,6)
- *”leve med ham”* (6,8)

Det betyder, at dåben er et fællesskab med Kristus. Det fællesskab indeholder også lidelse.

I Rom 8,17 beskriver Paulus en durativ virkelighed, til forskel fra Rom 6,4ff., der beskriver en fortidig begivenhed. Denne vedvarende virkelighed vokser ud af fællesskabet med Jesus. Lidelsens tid beskrives som *”Den tid, der nu er inde”*⁵ og lægger sig sprogligt tæt op ad formuleringen i Rom 3,26 og karakteriserer således den tid, der er begyndt med Jesu død og opstandelse. Lidelserne får således en kristologisk kvalificering. De vokser ud af og binder os til fællesskabet med Kristus.⁶ Det fællesskab binder os til Jesu død, opstandelse og genkomst, som vi skal se nedenfor.

Korset, opstandelsen og herligheden

I kapitel 5 bevæger Paulus sig flere gange fra Jesu død til vores eskatologiske håb: Gud viser sin kærlighed i korset (v.8) og det fører til, at vi ved Jesu blod frelses fra vreden (v.9). Den eskatologiske

² συν-

³ Cranfield, *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistle to the Romans Vol I (I - VIII)*, 407.

⁴ Jf. BDF §454(2)

⁵ τοῦ νῦν καιροῦ

⁶ Jf. τὴν κοινωνίαν τῶν παθιμάτων i Fil 3,10

logik gentages i vers 10b: Vi er forliget med Gud ved at Jesus døde (10b). Det fører til, at vi skal frelses, ved at han lever (v.10c).

Hvis jeg forstår Paulus rigtigt her, så tænker han også Jesu opstandelse ind, når han bevæger sig fra korset til håbet. Det kommer både direkte og indirekte frem i dette og andre af Paulus' breve. I Rom 6,9 siges, at *"Jesus er opstået fra de døde, og ikke mere dør"*. Det udfoldes, som *"døden er ikke herre over ham mere"*.

Det er svært ikke at se det som en kontrast til den beskrivelse Paulus gav i Rom 5,12ff, hvor døden herskede (v.14) og hvor synden herskede "i og med døden" (v.21). Det er præcis de to begreber Kristus relateres til i kapitel 6: Han døde fra synden (v.10a). Efter hans opstandelse er døden ikke herre over ham mere (9b). På den måde viser Jesu opstandelse, at han har sejret over døden og sonet synden. Derfor er der håb i mødet med lidelser og trængsler.

Svaret fra fremtiden: Håb

Håbet er en grundlæggende kategori i Romerbrevet. Det introduceres i Rom 4,18 og bruges sidste gang i Rom 15,13, hvor brevets sidste store hoveddel afsluttes. Håbet har en afgørende funktion, fordi det perspektiverer lidelserne hos Paulus, hvorfor vi skal trække et par pointer frem om dette.

I Rom 4,18 hedder det, at Abraham troede *"med håb imod håb"*. Som jeg skal vise nedenfor udtrykker det, at Abraham troede i kontrast til hans erfaring.

Den sidste forekomst af håb er i 15,13, hvor Paulus ønsker at *"Håbets Gud"* vil fylde læserne med glæde og fred, så de bliver *"rige i håbet"*. I linjen inden har Paulus citeret fra Es 11,10, der slutter med *"På ham skal folkene håbe"*. Vers 12 og 13 er altså bundet sammen af begrebet "håb":

- v.12: *"På ham skal folkene håbe"*.
- v.13: *"Håbets Gud fylde jer med al glæde og fred⁷, så I bliver rige i håbet..."*

Umiddelbart efter går Paulus over til den afsluttende del af Romerbrevet. Bønnen i vers 13 om at Gud må fylde dem, får altså en rolle af en afsluttende karakter. Håbet står altså som en bærende bjælke i brevet, og har et kristologisk fundament.

Håbets kristologiske fundament

Der er flere steder, hvor fundamentet for håbet træder frem. Det mest tydelige er Rom 15,12: *"på ham skal folkene håbe"*. Paulus fortsætter umiddelbart efter med et bønssønske: *"Håbets Gud fylde jer med al glæde og fred i troen, så at I bliver rige i håbet ved Helligåndens kraft!"* (15,13). Bønnen trækker på definitionen af Guds rige i vers 17, hvor det defineres som retfærdighed, glæde og fred i Helligånden⁸. Håbet står centralt her, idet det både beskriver Gud (v.13a), og er det, hvorved menigheden skal blive rige. *"Glæde og fred"* er i sammenhængen en beskrivelse af Guds rige (v.17). I 15,12 gør Paulus håbet kristologisk: Det er Kristus, som folkene skal håbe på. Det betyder, at håbets fundament er Kristus selv (jf 3.2). Paulus trækker altså en direkte linje fra Jesu død og opstandelse, til udfaldet af dommedag.

⁷ Dunn, *Word Biblical Commentary*, 850 peger på, at udtrykkene "glæde", "fred" og "Helligånden" også forekommer i 14,17.

⁸ οὐ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ βρῶσις καὶ πόσις ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν πνεύματι ἁγίῳ. Håbet og Helligånden knytter Paulus også sammen i 5,5 samt Gal 5,5 og Ef 4,4

Jesus er ikke bare central for håbet (15,12), men også for Guds løfter (4,13ff) og resultaterne af hans død og opstandelse som for eksempel retfærdiggørelsen (5,9), og forligelsen (5,10). Dette centrale fokus på Jesus, kommer også frem i lidelsesstanken. I følge 8,17 er vi Kristi medarving, når vi ”*lider med ham*” for også at ”*herliggøres med ham*”.⁹ Dermed er vores fremtidige frelse knyttet til Jesu opstandelse.

Håb og usynlighed

Håbet karakteriseres af, at det er usynligt og uopfyldt. De to pointer væves sammen i 8,24ff.:

- ”*Et håb som man ser opfyldt, er ikke noget håb.*”
- ”*Hvem håber på det, man kan se?*”
- ”*Håber vi på det, vi ikke ser...*”

Argumentet centrerer sig om verbet ”at se”, som gentages i alle tre sætninger.¹⁰ Spændingen mellem håbet og erfaringen kommer allerede til udtryk i Paulus’ udfoldelse af Abraham i 4,18-22. Her beskrives Abrahams erfaring, som en spænding mellem Guds løfte og hans egen erfaring:

- Løftet: ”*Så mange skal dine efterkommere blive*” (v.18)
- Erfaringen: at hans krop allerede var uden livskraft...at Saras moderliv var dødt (v.19).

Spændingen mellem løfte og håb kommer til udtryk i formuleringen, at tro ”*med håb imod håb*”, der her beskriver spændingen mellem løftet og menneskelig erfaring.¹¹ På den måde bliver Abraham et eksempel på en, der levede i spændingen mellem det synlige og usynlige, mellem erfaring og håb.

Denne spænding er ikke ny med Romerbrevet. I 2 Kor 4,16f fører Paulus en argumentation for, at han ikke bliver modløs. Den første del af argumentationen er, at han til sidst vil få en ”*evig vægt af herlighed*” (v.17b). Det andet del er, at han ser på det usynlige (v.18b).¹² Den sidste formulering svarer til Rom 8,25’s pointe om at håbe på det ”*vi ikke ser*”.

Dermed defineres håb anderledes end det bruges i dag. Den danske ordbog definerer håb som ”følelse af forventning og ønske om at noget bestemt vil ske”.¹³ Det er ikke hovedpointen for Paulus. Hans forståelse af håb centrerer sig omkring noget, der ganske vist ikke er realiseret, men som noget som han er sikker på vil ske. Det fremgår af det retoriske spørgsmål i Rom 8,24. Det er en grundpille i hans teologiske forventning.¹⁴

⁹ Tanken om at dele Kristi lidelser finder vi også i 2 Kor 1,5 hvor der hedder at *περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς*. I 1,7 hedder det at *κοινωνοὶ ἐστε τῶν παθημάτων, οὕτως καὶ τῆς παρακλήσεως*.

¹⁰ *ἐλπίς δὲ βλέπομένη οὐκ ἔστιν ἐλπίς·*

ὁ γὰρ βλέπει τίς ἐλπίζει;

εἰ δὲ ὁ οὐ βλέπομεν ἐλπίζομεν...

¹¹ Middendorf, *Romans 1-8*, 361.

¹² *μη σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλέπομενα ἀλλὰ τὰ μὴ βλέπομενα*

¹³ <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=h%C3%A5b>

¹⁴ Campbell, *Paul and the Hope of Glory*, 320.

Håb giver udholdenhed i trængsler

I flere af Paulus' breve er der en nær sammenhæng mellem håb, trængsler og udholdenhed. Paulus taler om ”*udholdenhed i håbet*” (1 Thess 1,3), og at kærligheden ”*håber alt, udholder alt*” (1 Kor 13,7). Sammenkoblingen mellem håb og trængsler finder vi flere steder hos Paulus.¹⁵

I Rom 5,3 proklamerer Paulus, at vi er stolte midt i vores trængsler.¹⁶ Årsagen er, at trængslerne indgår i en proces, som fører til udholdenhed, fasthed og håb (5,3-4). Den proces udfolder han ikke før midtvejs i kapitel 8. Hans sidste udsagn om trængsler i kapitel 8 er, at de ikke kan skille os fra Kristi kærlighed (8,35). Det er ikke uden betydning, for i 5,5 har Paulus netop brugt Guds kærlighed som argument for, at vores håb ikke gøres til skamme. Derfor kan han også formane menigheden til at være ”*glade i håbet, udholdende i trængslen*” (12,12).

På baggrund af håbet føjer Paulus et aspekt til: Udholdenhed. Det gør han både i 5,3f.; 8,25; 12,12 og 15,5f. I 5,2ff forudsætter Paulus sammenhængen mellem håbet og udholdenheden. I 12,12 formaner han til at være ”*glade i håbet*” og derefter ”*udholdende i trængslen*”. 12,12 og 5,3ff har altså nogle fællestræk omkring udholdenhed.¹⁷

Men hvordan kommer man fra håbet til udholdenheden? Det italesætter han direkte i 8,25, ”*Men når vi håber på det, vi ikke ser, venter vi på det med udholdenhed*”.¹⁸ Her knytter Paulus direkte håbet og udholdenheden sammen: hvor håbet bliver kraften til at vente med udholdenheden.¹⁹

En kristen og lidelser: Opsummering

Paulus er i Romerbrevet åben og ærlig om, at vi kristne oplever lidelser. Forklaringen er, at vi deler syndens virkelighed med alle andre mennesker. Men Paulus tilføjer to vigtige perspektiver. Vi lider ikke alene, men vi lider ”med Kristus”. Vi lider også samtidig ”med håb”. Dette håb peger først og fremmest frem mod opstandelse. Dette håb giver os også frimodighed til udholdenhed midt i lidelsen, selvom vi endnu ikke kan se, at håbet er blevet realiseret.

¹⁵ 2 Kor 6,4 2 Thess 1,4. Uden for Paulus se: Åb 1,9

¹⁶ DO92 oversætter *καυχόμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν*, som ”stolte af vores trængsler”. Det kan også oversættes lokativt: Stolte i vores trængsler. Jf fx ESV Middendorf, *Romans 1-8*, 393.

¹⁷ Dunn, *Word Biblical Commentary*, 742.

¹⁸ Hovedsætningen *δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα* udfoldes med bisætningen *εἰ δὲ ὁ οὐ βλέπομεν ἐλπίζομεν*. Bisætningen forstås som realis jf. Blass og Debrunner, *BDF*, §372.

¹⁹ Udtrykket *vente (ἀπεκδέχομαι)* har altid eskatologisk betydning hos Paulus (Jf. Rom 8,19.23.25, 1 Kor 1,7 Gal 5,5, Fil 3,20).

Litteratur

Blass, F., og A. Debrunner. *Greek Grammar of the New Testament and Other Early Christian Literature*. Revised edition. Oversat af Robert W. Funk. University Of Chicago Press, 1961.

Campbell, Constantine R. *Paul and the Hope of Glory: An Exegetical and Theological Study*. Zondervan Academic, 2020.

Cranfield, C. E. B. *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistle to the Romans Vol I (I - VIII)*. The international critical commentary on the Holy Scriptures of the Old and New Testaments. T&T Clark International, 2004.

Dunn, James D. G. *Word Biblical Commentary: Volume 38B, Romans 9-16*. Thomas Nelson, 1988.

Middendorf, Michael Paul. *Romans 1-8*. Concordia commentary. Concordia Pub. House, 2013.